

Пише
Љубодраг
СТОЈАДИНОВИЋ

У својој браварској личности Тито је сажео све победнике: против Хитлера, против Стаљина, против Истока и Запада, против диктатуре и демократије, против рата и мира. Против свега што је било против њега. За све што је маршала уздизало до небеса.

ЦРВЕНО И ЦРНО

Ево нама мало носталгије. Из архива се вратио Јосип Броз Тито, заједно са револуционарним мелодијама заноса. Помало као човек који је обележио епоху. Дакле, оно време у коме је живео и широки свет којим је летео, пловио и шпартао чувеним „плавим возом“. Помало, можда мало више – као „највећи син“. Наравно, свих наших народа и народности.

Ако из оне идилчне прошлости наша непоуздана сећања очистимо од агитпропа, а из времена посмртног обрачуна са Титом одбацимо неукус, остају нам само успомене или заборав. Како коме. Но, ипак, многи ће рећи да је нама тада ишло боље. Није било јавних свађа. Било је довољно да Тиле лупи шаком о остал. Или напише писмо. Или испрати Доланца да нас препадне. Или отпусти Ранковића, који му је наводно стављао справе за прислушкивање у спаваћу собу. Као да је Лека желео да чује занимљиве звуке, шапутања на јастуку, шта ли?

Политичке партије је забрањивао. И другачија мишљења. Таман посла, где то има. Тада се, као, живело боље и веселије. Скоро да је тако, јер смо имали 26 година мање. Један вођа, једна прва дама (другарица) једна велика земља.

Но, да ли је Броз, како се то види у ТВ серији заиста био Макијавели, диктатор који је шармирао своје жртве. Дакле, она врста мучитеља који се помно труде да жртва ужива? То заиста не знамо. Док је трајало, изгледало је да друга могућност не постоји. Тито је балансирао на граници два света. Чувао око себе оријентални амбијент за постављање божанског култа. Западу се окретао као према хедонистичкој меки. Уживао је у животу, жене су му биле и снага и слабост. Заиста је био „фаца“, како се то каже у чаршији за некога ко има стила.

Да ли га је Броз имао?

Па, да, изгледа да јесте. Пристао је да буде цар, уверен да тако чини част својему народу. Облачио са као манекен и тако ходао. Сабирао око себе камарилу опчињених, као канделабр свице, комарце и винске мушице. Његови конфузни, нејасни и нелогични говори проглашени су еталонном генијалности. Кад се враћао са далеких путовања, захвалан народ је падао у транс. Људи су бацали цвеће под точкове големих мерцедеса. Пионири држали заставице и цијукали: „Волимо те, друже Тито!“ А он је махао. Живи Бог, иде и гледа. И маше очараним поданицима.

Онда су га Исток и Запад оставили на миру, а његов народ заволео као најрођенијег. Тито је отишао у Африку и Азију, и стао на чело покрета несврстаних. У то време смо били лидери. Зар је неко већ заборавио Нехруа, Насера, Сукарна, Кваме Нкрумаха, Секу Туреа, Соломона и Сиримава Бандаранайке,

царе Селасија и Бокасу Првог, Иди Амина Даду... Више од трећине света, а наш Тито им главни.

То је човек који је насекирао Стаљина до смрти, натерао Хрушчова, као новог хазјајина, да му дође на ноге у Београд. А онда је путовао, путовао...

Брод мира и задовољства „Галеб“ пловио је свуда где су велике воде. Тако недељама и месецима. Тита су дочекивали у лукама и на трговима. Јединога који је у својој браварској личности сажео све победнике: против Хитлера, против Стаљина. Против Истока и Запада, против диктатуре и демократије. Против рата и мира. Против свега што је било против њега. За све што је маршала уздизало до небеса.

Кажу да је Тито волео власт! Чудо једно, па ко је не воли! Кад се неко докопа трона, он тамо жели и да остане. Власт је занос над заносима, опијат од кога нема лека. Што се више пењеш, гадније ћеш пасти. Али човек из Кумровца умео је да чува свој престо. Тако што је своју моћ поделио са народом, дакле, ни са ким. Био је сам на челу државе, војске и партије. Шта ћеш више до краја живота.

Руски песник Јевгениј Јевтушенко признаје како није веровао да ће Стаљин икад умрети. Кад је Џугашвили, ипак, кренуо пут пакла, песник се препао да ће се свет зауставити.

И овде се веровало да Тито не иде некуд, јер му не дамо, па ће вечно остати код нас. „И после Тита – Тито!“ Шта би друго? Да смо имали Јевгенија, тај би нам објаснио шта бива после.

Тито је умро. Југославија се распала. ЈНА је отишла нетрагом, трагом своје несрећне државе. Порушени су споменици, склоњене бисте и спике. Продати „мерцедеси“, отете виле, бачене књиге.

Брод по имену „Галеб“ годинама је лелујао укотвљен у тиватској луци. Били смо на палуби, негде у мају 1993. године. Једино је тамо могло да се седи. Потпалубље су заузеле милиони бубашваба. Унутра, у интимном маршалском оделу две скромне спаваће собе. И два тесна купатила. Ништа од луксуза. И бубашвабе.

Брод мира и пријатељства су заузеле инсекти, а пловило је превезено у Пулу. Чека да га неко купи, или да га исеку.

Пре неки месец, министар Расим Љајић је наредио да се кров који прокишњава над главом Јованке Броз, коначно закрпи.

Четвртог маја ове године, група Титових следбеника, на челу са генералом Стевом Мирковићем посетила је „Кућу цвећа“!

Црвено и црно, шта то беше? Однос према пролазности, власти и моћи? Беше ли то црвеније онда или црње данас? Или смо сви ми помало далтонисти! ■

Аутор је коментатор листа „Политика“